

## Projekt smíšených kombinovaných ozbrojených sil

V České republice se ozývají hlasy volající po potřebě vytvořit zcela profesionální armádu. Spolková republika Německo, Francie a jiné evropské kontinentální státy mají ozbrojené síly doplňované na základě všeobecné branné povinnosti, ovšem s relativně vysokým počtem dělesloužících vojáků.

V této souvislosti je zajímavé seznámit se s článkem, jehož autory jsou plk. H. Havard a plk. M. Manel, uveřejněným v časopise *Défense nationale*, srpen-září 1994, zajímavým i z metodického hlediska. Článek byl zkrácen a redakčně upraven.

\* \* \*

Po zkrácení vojenské základní služby na deset měsíců je odvod jako hlavní způsob doplňování pozemního vojska pod přijatelným prahem rentability. Důmyslná koncepce „odstupňované operační pohotovosti“ potvrzuje skutečnost, že většina francouzských pozemních jednotek je „ve spánku“. Za současného uspořádání je „levná armáda“ velmi drahá na to, čím je. Mezi mohutnou jadernou pumou, když nejsou francouzské životní zájmy ohroženy, a nepohotovým pozemním vojskem doplňovaným na základě všeobecné branné povinnosti nedisponuje Francie žádným nástrojem strategie odstrašování a pružné reakce pro prevenci a řešení krizí a pro likvidaci potenciálních ohnisek války, kterých by měla být (v případě potřeby) schopna se zúčastnit. Tímto nezbytným nástrojem jsou **smíšené kombinované ozbrojené síly**.

### Výkonnost a účinnost ozbrojených sil

Argumenty předkládané zastánci odvodů jsou v podstatě tyto:

- vysoké výdaje na profesionální armádu,
- obtíže spojené s doplňováním profesionální armády.

Přistupovat k této věci z hlediska výdajů je správné, avšak pod podmínkou, že budou brány v úvahu všechny složky tohoto parametru a že nebudou zakrývány jiné: výkonnost a účinnost obou typů ozbrojených sil.

Někteří lidé tvrdí, že je neúčinné měřit výkonnost vojáků, „protože je často záporná, přinejmenším v daném okamžiku“. Rozuměj: v době míru ozbrojené síly odebírají část bohatství národa, aniž by mu něco navracely. Ekonomicky přesná analýza je v rozporu s dějinami a dnes také se strategií odstrašování. Mimo to je možno porovnávat výkonnost vojáků základní služby a dělesloužících vojáků v daném zařazení. Díky operačnímu výzkumu velitelské orgány umějí vyhodnocovat účinnost pluků téhož typu v určité taktické situaci. Ozbrojené síly jsou nástrojem a zabývat se výdaji na ně bez vztahu k očekávanému účinku jejich nasazení nemá žádný smysl.

Mohou být vyšší výdaje na služné dělesloužícího vojáka kompenzovány jeho vyšší výkonností? V mnoha oblastech by musel absolvovat dvojí výcvik, aby mohl zastávat dvě

odlišné funkce. Na rozdíl od továren, které maximálně využívají svůj materiál, aby byl amortizován, pozemní vojsko využívá svou techniku v minimu potřebném k výcviku. Proto většina „válečných funkcí“ mimo období taktických cvičení umožňuje pouze omezenou činnost. Rentabilita personálu znamená, že každý má „mírové zařazení“ užitečné pro celek a pokud možno komplementární k jeho „válečnému zařazení“. Nicméně, zařazení vojáka na dvě odlišné funkce vyžaduje, aby každý absolvoval dvojí výcvik. Tato investice, nemyslitelná pro vojáka základní služby, je rentabilní u dělesloužícího vojáka se závazkem na pět let a navíc musí vojáka motivovat k uzavření závazku. Konečně, vyhrazené funkce by měly mladým mužům nabídnout důležitý zdroj pro budoucnost. Problém náboru by našel řešení v moderní armádě tak, že by mladí lidé byli po uplynutí jejich závazku umístěni na pracovní trh.

Na základě tohoto ekonomicko-operačního přístupu je jasné, že každá studie týkající se výdajů na profesionální armádu, která by nebrala v úvahu všechny parametry problému, není spolehlivá. Je účelné pro každý typ pluku různých druhů vojsk stanovit vyčerpávající přehled „válečných a mírových funkcí“, vhodný k tomu, aby po sestavení dvojic umožnil souběžné plnění funkcí zastávaných jedním vojákem, který má dvojí odbornost. Protože není možno takto postupovat, nemůže být velikost profesionální armády hodnocena přesně a výdaje, které se jí týkají, nemají žádný základ. Úspory počtů takto dosažitelné lze odhadnout ve výši minimálně 20 %.

#### Výdaje na udržování techniky

Dalším důležitým činitelem, na který se v úvahách zapomíná, jsou výdaje na udržování techniky, které každoročně představují 20 % rozpočtu pozemního vojska. Zde se jedná o relativně novou koncepci, jejíž vliv v logistické oblasti začínáme teprve chápat. Technické vybavení pozemního vojska představuje kapitál, jehož hodnota se vyvíjí ve funkci stárnutí druhů výzbroje a výdajů spojených s nákupem nových prostředků. Tyto zavedené druhy výzbroje se používají pro běžné potřeby útvarů a pro výcvik vojsk. Tento provoz přináší opotřebování určitých dílů, jež je omezováno technickými zákroky, které jsou však spojeny s výdaji na ošetřování (cena náhradních dílů a pracovní síly), a to po celou dobu životnosti techniky. Výdaje na udržování jsou součtem výdajů tří druhů a mohou být zhruba rozděleny takto:

- výdaje na nákup: 30 %,
- výdaje na provoz: 10 %,
- výdaje na ošetřování v míru: 60 %.

Tato procenta ukazují, že samotné výdaje spojené s ošetřováním zbraňového systému v dobrém a provozuschopném stavu během jeho životnosti jsou dvojnásobkem jeho pořizovací ceny, což stojí za úvahu.

Pro veškerou výzbroj, k níž patří různé druhy techniky rozdílného stáří, jsou výdaje na ošetřování rozděleny téměř rovnoměrně v dlouhém období. Celkové roční výdaje na provoz a na ošetřování techniky pozemního vojska jsou ekvivalentem platů za stejné období, což si zasluhuje pozornost. Zde se vnučuje otázka: jaký bude během příštích dvaceti pěti let důsledek profesionalizace pozemního vojska na výdaje spojené s provozem a ošetřováním?

Ve prospěch snižování výdajů na udržování techniky působí tři prvky:

- princip dvojí odbornosti, který by umožňoval „ušetřit počty“ dílenských techniků základní služby, jejichž produktivita není vysoká; odhad zisku činí minimálně 50 %,
- zařazování řidičů zároveň jako mechaniků, což je zárukou lepšího používání techniky než v armádě tvořené vojáky základní služby; to znamená méně oprav, a proto menší počet pracovních hodin i nižší počet spotřebovaných náhradních dílů, jakož i nižší zásoby, které je nutno udržovat,
- cvičení pravidelně opakovaná tvoří velkou část vojenských činností: opotřebovávají potenciál, tj. využívají materiál pro výcvik střídajících se vojáků základní služby a předávajících si techniku během její životnosti.

Proto by bylo u profesionální armády možno snížit bez nepříznivých důsledků přibližně o 20 % roční používání drahých zbraňových systémů. Protože je stupeň vycvičenosti pluku úměrný době výcviku u techniky obsluhované stejnou skupinou (obslouhou, osádkou), jednoduchá kalkulace dokazuje, že s ročními úsporami 20 % dosaženými u profesionální armády bude stupeň vycvičenosti dělesloužících se závazkem na pět roků třikrát až čtyřikrát vyšší než u armády nynější. Lze odůvodněně předpokládat, že u profesionální armády bude ročně dosaženo úspor ve výši 25 % v oblasti udržování techniky.

#### Poměr výdaje - účinnost u současné armády

Účinnost armády je především její schopnost rychle se soustředit jako celek, nebo soustředit část jejích prostředků, v závislosti na intenzitě ohrožení, na válčišti určeném politickými rozhodovacími činiteli, jimž je podřízena, nebo vnuceném nepřitelem. Potom se projeví stupeň vycvičenosti. Vcelku se účinnost  $E_f$  rovná součinu dvou činitelů: schopnosti soustředění  $F_c$  a vycvičenosti  $D_e$ :

$$E_f = F_c \times D_e$$

Soustředit síly špatně vycvičené, nebo nebýt schopen soustředit síly dobře vycvičené je totéž: jejich účinnost je blízká nulové; to je problém vzájemných poměrů v rámci globálního systému tvořeného třemi druhy ozbrojených sil (myšleno francouzských ozbrojených sil). Schopnost soustředit pozemní vojska určité velikosti v zámoří znamená disponibilitu patřičných námořních nebo leteckých přepravních prostředků. Je skutečností, že schopnost soustředění francouzských pozemních vojsk je nedostatečná. Přesvědčivým příkladem je válka v Perském zálivu: britské pozemní vojsko, jehož početní stav je poloviční ve srovnání s francouzským pozemním vojskem, vyslalo do Iráku třikrát větší síly během poloviční doby. Tato neúčinnost je důsledkem svobodného politického rozhodnutí a jeho důsledků na organizaci: především délka vojenské základní služby nepostačující k „rentabilitě“ výcviku vojáků základní služby a ke stmelení a výcviku jednotek; dále omezení pro zasazení jednotek mimo „národní“ území a konečně - kombinace vojáků základní služby a dělesloužících vojáků u většiny pluků znemožňuje jejich zasazení mimo státní území.

Nedostatky v této oblasti znemožňují rychlé vyslání expedičních vojsk, která by mohla mít vážný vliv, a také záloh k jejich posílení.

#### Smíšené kombinované ozbrojené síly

Navržený profesionalizovaný sbor je rozčleněn do tří stejných částí, z nichž každá je složena z jedné tankové divize, jedné mechanizované divize a z přízpusobitelného

kontingentu armádních prostředků. Každá část má vysokou logistickou autonomii, a proto může být zasazena nezávisle na ostatních.

Pozemní vojsko tvořené vojáky, kteří absolvovali tříměsíční základní službu podle zákona o všeobecné branné povinnosti, má dvě složky:

- vojsko tvořené motorizovanými pěšími pluky sloučenými do divízi mobilizovanými povoláním části (přibližně jedné třetiny) kontingentu: jde o „výzvu“, o částečnou mobilizaci,

- národní garda podřízená četnictvu, jejíž rámec tvoří důstojníci a poddůstojníci v záloze, kteří odešli od profesionalizovaného sboru a jejíž mužstvo tvoří dvě třetiny kontingentu: jde o „druhou výzvu“, o úplnou mobilizaci.

Existují tři důvody, proč je k profesionalizovanému sboru přidružena armáda pěšáků vytvořená na základě všeobecné branné povinnosti:

■ **důvod politický:** obrana národa nemůže být svěřena zvláštní kastě jednotlivců, kteří by přirozeně měli tendenci povyšovat se na skupinu odrůzenou od národa. V době, kdy všichni, nebo téměř všichni souhlasí s nezbytností obnovit určité tradiční hodnoty a občanské ctnosti by zrušení všeobecné branné povinnosti bylo vážnou chybou,

■ **strategické důvody:** neznámé veličiny týkající se politické stability v Evropě, islámský fundamentalismus aj. vytvářejí ohniska mezistátních konfliktů, u nichž nikdo nemůže předvídat ani jejich činitele, ani jejich rozmach, ani jejich intenzitu. Jaderné odstrašování neposkytuje stoprocentní jistotu a skutečnost, že eventuelní agresor ví, že by musel bojovat proti stovkám tisíců pěšáků, je nezbytným doplňujícím odstrašujícím činitelem,

■ **technické důvody:** většina odborníků zdůrazňuje nedostatečnost početních stavů pěchoty u moderních armád. Trpí tím i francouzské pozemní vojsko; když už je nutno cvičit bojovníky, je výhodnější naučit je používat jednoduché zbraně, s nimiž by museli bojovat.

Všechny druhy vojsk by se podílely na vytváření pozemního vojska tvořeného na základě všeobecné branné povinnosti. Velitelé by během své kariéry byli v něm zařazeni několikrát. Družební vztahy mezi profesionalizovanými a teritoriálními pluky a také střídání aktivních velitelů mezi nimi by podporovaly kontakty mezi oběma druhy pozemního vojska, které jsou nezbytné k tomu, aby teritoriální pluky byly zdrojem náboru dělesloužících pro profesionální svazky.

Podle kalkulací autorů (vyjádřených v početních stavech) by počty smíšených kombinovaných sil pozemního vojska byly v míru:

- u důstojníků nižší o 19 %,
- u poddůstojníků nižší o 18 %,
- u mužstva vyšší o 0,3 %, přičemž by se počet aktivního mužstva (dělesloužících) zvýšil více než trojnásobně a počet vojáků základní služby by se snížil na polovinu,
- u celého pozemního vojska o 5,5 %.

Souhrn služného všech vojáků smíšených kombinovaných ozbrojených sil by byl ve srovnání se současným stavem vyšší. Avšak po odečtení úspor dosažených v oblasti ošetřování techniky by bylo nutno rozpočet na obranu zvýšit jen o necelé jedno procento.

Při úplné profesionalizaci letectva (přičemž by bylo nutno nahradit vojáky základní služby délesloužícími v poměru 7:5) a námořnictva by se rozpočet na obranu, zahrnující pozemní vojsko, letectvo a námořnictvo, zvýšil o 2,5 %.

Zcela přirozená je otázka, jakou účinnost lze očekávat od smíšeného kombinovaného pozemního vojska ve srovnání se současným stavem. Profesionalizovaný sbor by byl prostředkem, jehož „tvrdé jádro“ tvořené dvěma divizemi by bylo k dispozici bez předběžného vyrozumění. Jeho vycvičenost by byla trojnásobně vyšší, než je tomu u armády, jejíž mužstvo tvoří vojáci základní služby. Po zasazení na válčišti může být posílen dvěma dalšími svazky. Ve srovnání se současným pozemním vojskem je součin schopnosti soustředění a vycvičenosti  $F_c \times D_e$  desetinasobný:

- výdaje vyšší o 2,5 %,
- účinnost vyšší desetkrát.

\* \* \*

Z politických a technických důvodů by zavedení profesionalizace mělo být rozvrženo na pět let a měly by mu předcházet štábní studie. Během tohoto přechodného období by každoročně 20 000 délesloužících nahradilo 25 000 vojáků základní služby a základní vojenská služba by se postupně zkracovala z deseti na tři měsíce.

Síla armády spočívá jak v její celkové organizaci a v racionalitě struktur jejích svazků, tak ve výkonnosti zbraní i v hodnotě mužů, kteří je obsluhují. Chce-li Francie přesvědčit svoje evropské partnery, že je nutno vytvořit společnou věrohodnou obranu, musí přinést důkaz svých schopností vytvořit vojenský nástroj odpovídající požadavkům doby, v níž - ať se nám to líbí, nebo ne - jsou neúčinné organizace odsouzeny k zániku. „Má-li tato národní přestavba začít armádou, je to jen v souladu s přirozeným řádem věcí“ - takto se vyjádřil před šedesáti lety pplk. de Gaulle ve svém spise „K profesionální armádě“. V současné perspektivě může být smíšená kombinovaná armáda pákou francouzské aktivní diplomacie ve prospěch proslulého „evropského pilíře“, znovuvyvážené aliance nezbytné k udržení míru.